

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Iona Propheta

Luther, Martin

Argentorati

VD16 B 3892

In Ionam Prophetam, M. Lvtheri Annotationes.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36534

IN IONAM

PROPHETAM, M. LVTHERI

ANNOTATIONES.

Prophetam hunc, quidam uiduae Sa
reptanae, prope Sidonem, quae Eli
am famis tempore fouebat, filium
esse putant, historiam 1. Regū. 17.
& Luce. 4. uide. Atque hac ratio
ne eo perducuntur, quod sese hoc loci Amithai, hoc
est, ueracis filium ipse appellet. Quom mater Eliae
quinatum suum à morte suscitabat, diceret. Nunc
certum est apud me, uerba oris tui uerata esse. Atq
hoc quisquis uolet credat, Ego uero haud quaquam
fidem adhibuerim illi ratiunculæ. Ceterum Ione pa
renti Amithai nomen fuit, quem latine ueracem dici
mus, è Gath hepher, quæ ciuitas in tribu Sebulon sta
ta est oriundus, Iosua 19. Sic enim legimus 14. capi
2. Regum, Rex Ierabeam, restituebat fines Israël,
ab Hemath usque ad mare in campestribus, iuxta
uerbum domini Dci Israël, quod locutus erat, p mi
nistrum suum Iona filium Amithai, prophetam à
Gath Hopher. Præterea & uidua à Zarpath, è gen
tibus erat, id qd' Christus Lu. 4. item indicat. Iona ue
ro hic primo statim ca. hebræū se esse confitetur.

b z Quod

Quod ob hanc causam dico, Nam omnino multum ad rem facit, sic ubi certo obseruari potest, qui propheta, in qua terra uixerit, Nam non parum luminis libris eorum affert, si comperta nobis fuerint tempora, loca, personae, & facta, quae, quomodo illi supra adhuc uescerentur aura, contingere. Planum est ergo Ionam hunc temporibus regis Ierabeam fuisse, cuius auus erat Iehu, quo tempore Vasia rex, Iudam administrabat. Insuper, & tum in eodem regno Israel floruerunt prophetae, Hosea, Amos, Ioel, diuersis quidem locis & ciuitatibus. Ex quibus omnibus, facile animaduerti potest, quam fuerit magnus in regno Israëlitico Ionas, & quanta per eum deus operatus sit, nempe, quod per huius concionem, rex Ierabeam felici successu restituebat, quicquid Hasaël Syrus regno Israëli abstulerat. Siquidem tantum illi damni dederat, ut priusquam fieret, Elisa uates id ipsum defleret 2. Re. 3. Propitius enim Ierabeam, propter uerbum Ione, deus aderat, nullo idololatriæ respectu, nam iuxta deum, aureos etiam Samariae uitulos Israëli colebat, Tam ingens gratia est, si cui terrarum parti, deus unicuique, cum suo uerbo hominem dederit, ut eius causa nedum commissa & prauaricationem condonet, sed adiuuet, & exuberantia beneficia simul implet, quod putas & faceret & omitteret, si plures uno fuerint.

Num

ANNOTATIONES

Num uero hæc historia Ionæ, quomodo in uentre piscis fuerit, & Nineuitis deinde prædicarit, facta sit, antequam regem Ierabeam adiuuerit, uel postq̄ regi auxiliatus sit, è scriptura liquido mōstrari non potest. Verisimile est primū in sua terra regi auxilio fuisse, donec regnum & instauraret & erigeret, ac postea Nineuen peregre, domini iussu p̄fectum, Nā in sua patria expertus est, quā benignus & propitius regno Israëlito, partim adhuc idola colenti, extiterit, Vnde & bona spe ducebatur, & Nineuitis clementē & propiciū fore, ita ut frustra prædicaturus esset subuersionē, perinde ac ipse fatetur et ideo

Sūma, Is rerū status erat in mūdo Io (succēset c. 3 ne tēporib. Præstātissimus dominatus, aut summū Imperium in orbe tum apud Assyrios stetit in urbe Nincue, ut postea Babyloni, deinde & Romæ fuit. Iuxta hoc imperium, alia regna, ut Syriæ, Israël, Iuda, Edom, Moab, singula florebant. Porrò regnum Israëliticum, sub rege Ierabeam, propter Ionam bene habebat, Verum & regnum Iuda sub rege Vsi feliciter administrabatur, Sed uale dixit, & postremam benedictionem sub Ierabeam, regno Israël dominus dedit. Nam post mortem Ierabeam, quom populus nihilum sese emendaret, nec ab Idolatria desisteret, corruebat regnum, conficientibus se mutua

cæde regibus, donec Cæsar Assyriorum exercitū suo, & Syriam et Israëlē destrueret, eosq; secum abduceret, ut neque in hodiernum diem restaurati sint, ut secundi Regum postremum caput indicat. Imminente igitur tanto malo, adeoq; deuastatione totius regni, propter scelera populi, præmittit uerbū suum per Prophetas suos Deus, admonetq; eos, ut reuertantur ad cor, aut ut saltem aliquot eripiantur ac seruentur,

Id enim perpetuo deo in more est, ut quom indignatio eius magna insteterit, primum uerbum suū emittat, & quosdam eripiat. Sic Noa ante diluuiū, Loth ante subuersionem Sodomæ, Abraham, Isaac Iacob, ante Canaan interitum, uindictæ suæ præcursores misit, Sic Iosephum & Mosen, priusquam Aegyptum cæderet, Ionam & Hoseā, priusquam Israëlē uastaret, ac Ionam antequam Nincuen destrueret, legauit fideles exhortatores, & uerbi dei ministros, ita Christum unicum filium suum ipse in mundum ablegauit, priusquam nouissimi iudicij, postrema ira adueniat. At uero post Christi mortem, necdū Hierosolyma, sed Roma, unā cum uniuerso regno eius & imperio deuastabatur. Et nobis cadē gratia, & ingens diuini uerbi lumen contigit, quare certissima pernitēs imminet, ac primum Deus quosdam eripere

ANNOTATIONES

eripere uult, antequam aduentu suo nos omnes perdat nisi à prauo itinere deflexerimus, uti, pro dolor nihil dum respicimus, quomodo & diuinæ ultionis non parua principia uideamus.

Surge uade Niniuen, ciuitatem illam magnam, & prædica in ea, &c.

Videmus hic aperte palam, ut Deus non solos Iudeos, uerum & Gentes suscipiat, Et ut Pau. ait Ro. 3. quod non modo iudeorum, sed & gentium deus sit. Neque tamen circumcidisse se Nineuitas hic legimus, nec iudeorum eos acceptasse legem, aut obseruasse eos comperimus. Ceterum, quod ideo solum commendetur, quod uerbo Dei crediderint, uitamque suam & mores correxerint. Atque hic est uehementissimus impetus et robustissimum argumentum aduersum iudeos, pro fidei nostræ confirmatione, nobis notatu dignissimum. Ex hoc enim fortissime & irrefragabiliter concludere possumus, & circumcisionem, & Mose legem prorsus non esse necessarias ad hoc, ut quis iustificetur, aut Deo placeat, neque id ueritati consonum, id quod iudæi arbitrantur, omnes homines oportere Iudaismo & Mose legi dare nomina, perinde, ac ipsi soli populus Dei forent.

b 4 Hic

Hic enim Ionas in propatulo conspicitur, Stat enim
& in libro suo commonstrat, quòd Nineuita, sine
omni lege & ceremonijs, per solam fidem & ope-
ra fidelia Deo grati sint & satisfaciant, nec plura
ab illis exigere Deum. Nam si lex Mose ad iustifica-
tionem necessaria esset. oportuisset hanc illos susci-
pere. Sed nihil huius hic accidit. Econtrario reperi-
mus fidem & bona opera à Iudæis exigì, neq; quic-
quam illis uel circuncisionē, uel diuersa studia pro-
desse, quemadmodum eos cum suis tum sacrificijs,
tum operibus reijcit Esaias. Atq; hic pulcherrimo
d. Pauli locus enutrescit, Romano. 2. Quod Gentes,
quæ legem non habent, legem tamen seruent, &
Iudæi per legem, legis transgressores constituantur.
ut quisquis facillime tenere, & palpare etiam
possit, legem solis Iudæis aliquandiu latam, ipsq; ad
tempus impositam, ut ea ueluti carcere & torture
cogerentur ac humiliarentur, ut Paulus Galat. 4.
ait. & nequaquam ut inde deberent, aut possent
iustificari, sed potius ut auidi tum ad Christum tum
gratiam eius suspirarent. Confirmat itaque Iona
cum sua prophetia locum Pauli Roma. 3. Quòd per
opera legis coram Deo nemo iustificari possit, sed
quòd per solam fidem, quæ tum bona opera facit,
hominem iustificari oporteat, ut hic in Nineuitis
uidebitur

ANNOTATIONES.

uidebimus. Quòd si Nineuitæ non fuerunt obstri-
cti, ut Mosæ legem seruarent, aut ut Iudaismo se
dederēt, tum quom Christus nondum in carne ue-
nerat, florente adhuc apud Iudæos lege, Quanto
minus nos lege tenemur, postquam Christus adue-
nit, & legem etiam apud Iudæos abrogauit? Qua-
re nobis æque nihil atq; Nineuitis necessarium est,
quàm uera fides, quæ bonum operetur & homines
iustificet, &c.

Enumero hoc non Iudæorum tantum, sed no-
stri etiam causa dico, qui non unum dæmonum ge-
nus aduersus hanc doctrinam sustinemus. Primum
cum suis omnibus Papam, qui nouam doctrinam
esse calumniantur & interim pluribus & maiori-
bus nos legibus degrauiant, quàm Moses Iudæos,
quibus nos iustificare causantur. Atqui satis eam
annosam arbitror, quom Ione contemporanca, tan-
to nimirū ante Christi natuitatem interuallo sit, Ad
hec & sufficientem doctrinam autumo, quando-
quidem Nineuitas citra Mosæ legem, ac priusquam
cuiquam de Papatu somnum obrepere potuisset,
iustificarit. Secundo, sectas turbulentosq; spiritus
perferimus, qui nos & Mosæ lege, onerare & no-
stri fieri magistri gestiunt, quom neq; inter Mosæ
neq; Christum discernere queant, neq; quousque
b s Moses

Moses auctoritatem habeat, aut quò scruiat no-
 rint. Quod genus Imaginum exturbatores fuere,
 tum qui gladium mundanum è Mose accipere in
 animum induxerant alacriter exclamantes. Hic
 est uerbum Dei, uerbum Dei, uerbum Dei. Qua-
 si uero satis sit uerbum adesse Dei, neque etiam
 cum discrimine animaduertendū sit, quales ij sint,
 quibus uerbi ministerium delegatum sit. Nam &
 uerbum & mandatum Dei erat, quod Noa arcam
 edificaret, quod Abraham filium suum immolaret
 quòd Salomon templū extrueret. Ast mihi non idem
 faciundum est. Mihi enim hoc Dei uerbum non di-
 ctum est. Mihi uero & omnibus, generale hoc uer-
 bum dictum est. Emendate uitam uestram & credi-
 te, quemadmodum & hic Nineuitis dicitur. Quare
 nobis non est quærendum, num uerbum Dei sit, ue-
 rum numnā hoc ipsum nobis dictum sit, aut secus.
 Tumq; illi nos addicere, uel non addicere, &c.

Sed ecce, quàm arduum Ionæ officium iniungat
 Deus, ut unico illi homini prædicationē demandet,
 aduersus potentissimum Assyriorum Imperium,
 aduersus Regem & Satrapas eius & Prināpes. At
 tamen uehementer male habet Princeps & Potesta-
 tes, si quis in eos inuehatur, ac planè ab omni incre-
 patione uolunt esse liberi adeoq; impunes. Iam hie
 Ionæ mandat Deus, ut Maliciā illis suam nunciet.

Que

ANNOTATIONES.

Quæ res sanè animum requirit. hic aperias os ne-
 cesse est. Siquidem dicendum illis fuit per Ionam
 pravi estis & dammati. Bona uestra uita nihil ni-
 si species & fucus est, quæ imponit uobis. Fieri
 enim non potuit ut in tam præpotenti Regno non
 uigerent egregij homines, qui coram mundo ho-
 nestam, inculpatam que uitam duxerint. Hos o-
 mnibus reprehendere, diuina ira terrere, magna
 quidem mea sententia res est, ac omnino, principi-
 bus uiris præsertim, intollerabilis. Sed quid hic diu
 cômoror? parum actiones illas consyderamus, cum
 in speciem aspiciamus, ceu eas quæ ad nos non at-
 tineant. Sin eadem nobis accidere deberent, aut cõ-
 ram tum agnouissemus, uideretur sanè, nihil ullis
 unquam sæculis, ut nullis hominum, sic nec nobis,
 aut stultius, aut uires humanas magis excedens, au-
 ditum esse factum ue, quàm quod unicus homo tan-
 tum adoriretur Imperium? Quã de se speciem præ-
 beret, si tu uel ego, ad Turcam legaremur, tum ut
 ipsum, tum Principes & Imperium eius corripe-
 remus? Quoties ridiculum fuit, si quisquam aduer-
 sus Papam alicubi dixisset? Verum Dei operum
 talia sunt auspicia, ut stulta & impossibilia pri-
 mum appareant, ut ratio in his desperare cogat-
 tur, et ijsdem posticis sannis occurrere. Sed hæc oia

IN NO

in nostrum uertuntur commodum, ut credamus: Nam quicquid loquitur & orditur Deus, id ad felicem finem quoque perducit, quantumuis stultum, & humanas uires exuperare uideatur. Nam stultum Dei sapientius est hominibus. 1. Corin. 1. Quod ipsum hic Iona pulcherrime commonstrat.

Et surrexit Iona, ut fugeret ad mare a facie domini, descenditque usque Iapho.

Et Latinus & Græci Bibliorum interpretes, in Tharsis, habent. quod ego, ad mare, uerti. Et quominus me scioli nimium ideo condemnent, huius uersionis meæ rationem reddere cogor. Primum affirmant, Tharsum Ciliciæ oppidum, profectum esse Ionam, unde Paulus oriundus fuit. Acto. 9. Cuius adfirmationis nullum profecto Scripturæ fundamentum, habent. Neque enim hic textus usque Tharsum, sed in Tharsis uel super Tharsis, hebraice לְבַרְתָּן תַּרְשִׁישִׁית Græca Biblia sic, τοῦ φάρση ἢ ἐπὶ τῆς θάρσεως. Dæ sunt Hebrææ lingue uoces, quæ mare significant יַם תַּרְשִׁישִׁי iam & Tharschisch. Iam non Oceanum tantummodo notat, uerum & ingentia stagna. Sic Lucas mare, stagnum uocat, in quo Christus unà cum discipulis suis,

ANNOTATIONES.

lis suis, prope Tyberiadem, Capernaum & Bethsaida nauigabat, quod Ioannes & ceteri Euangeliste Galileum mare appellant. Sic Mose Gene. 1. ait: collectionem aquarum Deus uocauit Iam, hoc est, stagnum aut mare. Tharsis uero proprie mare magnum, significat, quod non est stagnum, ueluti, in quo Rhodus, Cyprus, & alie non paucae insulae sunt, quod & d. Paulus translegebat Acto. 28. quod iam à Turca, Venetis, Gallis & Hispanis occupatur, à Cilicia enim usque ad extrema Hispaniarum protenditur. Similiter mare caricosum, ac si qua sunt hoc genus ingentia maria Tharschisch uocantur.

In hunc modum Psalmus. 22. ait. Reges Tharsis & insulae munera offerent. hoc est Reges magni maris, cum Insulis, quae in eo mari sitae sunt. Siquidem urbs Tharsus nunquam regnum fuit, neque unquam unum Regem habuit, tantum abest, ut multos. Hac ratione Salomo classem suam in Tharsis, hoc est in mare mittebat, uersus Orientem per mare rubrum, ut aurum ex India adferret. ubi non potuit classis Tharsum usque deuehi, quom inter mare rubrum & Tharsum sola terra mediet, uti nouerunt, qui orbem terrarum circumlustrant. Rursum & Psalm. 45. inquit. Qui destruis naues Tharsis ue-

sis ue-

sis uehementi uento, hoc est nauis in mari. Et E^saias. 23. Ululate naues Tharsis, id est, naues maris: atq; horum locorum non parum multi sunt, ut & Hieronymus ipse fateatur, mare potius, quam Tharsim ciuitatem hic significare posse. Nam hoc non querebat Iona, ut ad certam aliquam urbem fugeretur, cum nusquam illi quicquam negocij gerendum erat. Sed fugere tantummodo ad mare cogitabat, quocunq; tandem etiam perueniret. Fugam querebat, nec illi curæ erat quò deueheretur. perinde ac textus hic ait. quod abierit ut præ conspectu domini fugeret, ac nullo fugæ apparente loco. mari sese credidit, quoquò uentis abigeretur.

Iapho, ciuitas est Ioppe. ad quam appellitur, ubi Hierosolyma petuntur. In nostra uernacula formosam & pulchram sonat. illic portus est in Iudæam ducens, adeoque prima statio carinis, Iudæam petere uolentibus: Iona uero ab Hierusalem & Iuda ad mare profectus est occasum uersus. Quod & ipsum uerbum indicat, quo dicit, quod ante faciem Domini, se in fugam conuerterit, Quis à facie Domini fugere potest, nonne est undique locorum, ut Psalm. 138. testatur, Quò me uertam à spiritu tuo? & quò à facie tua fugiam? Nec enim tam amens fuit Iona, quin sciret, Deum ubiuis locorum esse,

ANNOTATIONES.

esse, quom ipse posthac fateatur, se inferuire Deo,
 qui cœlum & terram, mare & aridam condiderit.
 Ad hæc audierat, Deum esse apud Nineuitas, quom
 arguere eos maliciæ suæ cogitaret, & in hoc Io-
 nam cõ legare. Quare sic accipiendum est, Gemi-
 nam esse Deo siue essentiam, siue præsentiam, Al-
 teram naturalem, Alteram spiritualem. Natura qui-
 dem ubiq; locorum est, Esaiã testimonium dicente.
 66. Cœlum mihi sedes est, & terra subsellium pe-
 dum meorum. Hoc modo & in medijs inferis est, in
 medijs item peccatis & morte, ut pauloante reci-
 tatus Psalmus habet. Si descendero ad infernum
 illic ades, &c. Sic ei nemo effugere potest. Et spiritus
 nusquam est, nisi ubi spiritu cognoscitur, hoc est, u-
 bi uerbum eius, fides, spiritus, cultusq; Dei uerus est
 illic sui sunt, qui soli sentiunt, Deum talem esse, ut
 omnia possit & ubiq; sit. Impij uero hoc non senti-
 unt, neq; credunt, neq; nouerūt, Deum undiq; loco-
 rum esse, etiamsi ab alijs audiant, et ipsi etiã alijs re-
 citare sciant. Sic à deo quisquã fugere potest, si ad eũ
 se locum recipiat, ubi nullum uerbũ, nulla fides, nul-
 lus spiritus, nulla Dei cognitio fuerit. Sic Iona fuga
 sibi consuluit, ne pareret iussis Dei. hoc est fugit ex
 Iudea, a deo q; ex ea terra, in qua Dei uerbũ, spūs,
 fides & cognitio Dei erat, quõ ad mare, ad gentes,
 ubi

ubi nulla fides nec uerbum, nec spiritus Dei erat.

Num peccarit Iona? Hic nunc statim controuerti solet, Num Iona peccarit quòd ante faciem domini fugerit. Veterani patres plus æquo propensi fuerunt ad excusationem prophetarum, Apostolorum aliorumq; clarorum sanctorum. Qua stulta humilitate eò tandem prolapsi sunt, ut antea uerbo Dei manus attulissent quàm permittere uoluisent Sanctos peccatores esse. Quamuis humilitas illorũ ferenda sit, quæ ex odio peccati, Iusticiæ uero honore manauit, periculosum tamen est, scripturam ita flectere, patrumq; interpretationem sequi. Christus multo diuersius docet, Matth. 5. Vbi cælum & terram antea peritura dicit, quàm Iota unum, aut apex unus prætereat. Præstat minus tribuere sanctis, quàm numium. Et melius est, illis quicquam derogare, quàm Deo in uerbo suo quicquam demere. Absq; diuis enim seruari possumus, Absq; uerbo Dei nullo equidem pacto.

Fortiter itaq; & intrepide in uerbis Dei pedem hic figimus, admittimusq; Ionam hic grauiter peccasse, & grande, impiumq; designasse facinus, quo in sempiternum condemnari debuerit, nisi inter electorum numerum uita libro inscriptus fuisset. Nemo enim negare potest ulla ratione. Deum in mandatis dedisse Ionæ, ac præcepisse, ut iret Ninuen &

illic

illic prædicaret. Ad hæc certum est, Deo non esse
 iocum, sed ingens serium, quàm ingens id fuit, quo
 præceperat Adæ in Paradyso, ne uesceretur uetito
 cibo, &c. Affirmat enim Nineuitarum maliciam ad
 se ascendisse. quibus indicat uoluisse totum se casti-
 gare Imperium. Et ut uerbo dicam. Ingens ira im-
 pendebat: Porrò & hoc manifestum est, Quod Io-
 nã tam austero mandato Dei non obtemperet, fugit
 enim, quòd facere recusabat, unde similiter peccat,
 ac Adam in Paradyso. Nam non solũ tale Dei præ-
 ceptum celeriter suscipere, uerum & summa leti-
 cia, summo serio, et maxima diligentia expedire de-
 buit. ac potius centũ perferre Mortis genera, quàm
 uocã Dei non morem gerere. Quid enim magis hor-
 rendum, quid crudelius, quid sæuius esse, aut exco-
 gitari potest, quàm Dei non parere uoluntati? Vi-
 de, quid propter non dissimile delictũ, Adamo, Sau-
 li, & uniuerso populo Israël acciderit? Imò Reputa-
 ta, quid ipsi Ionæ ea de causa obueniat? Opinor e-
 quidem inobedientie eius satis abundam refusam
 esse gratiam, ut pœna indicet, non leue illius peccat-
 um fuisse. Scilicet, quàm belle effugit diuinam obe-
 dientiam in mari, ut etiam optare potuerit, ter in so-
 lo, pro ea pœna, mortem oppetere: Nineuẽ adire
 recusat, ideo in mediũ mare, in ceti fauces penetra-
 re cogitur.

& Atque

Atque hæc omnia in nostri admonitionem memoriae prodita sunt. Primum, ut discamus, Quod quis quis sua sponte, suoque comodo, deo parere non uult is tandem inuitus, suoque incommodo cogitur obtemperare. Nam eius uoluntatem progredi oportet, ac iuxta uidemus hic, quod qui, Dei causa, paru ferre recusat, is multa tandem perferre compellitur, Vt nihil nobis commodius ideo fuerit, quam sine ulla cunctatione dicere, Fiat uoluntas tua in caelo, & super terram. Attamen hoc non modicum, diuinae gratiae symbolum est, quod mox post peccatum Deus Ionam uisitat & punit, nec illum uoti sui compotem fieri sinit, nec diu in coepto durare, ut recte cum Dauide canere queat, Castigauit me dominus, sed morti non tradidit me. Alterum, Vt gratiam dei recte cognoscere discamus, neque a nostris, uel meritis, uel demeritis pendeamus. Ceterum, ut sciamus, neque peccatis nos damnari, nec bonis actionibus nos seruari, & quod sola nos gratia Dei retineat, & quod, tum peccata, tum bona opera nos gehennae addicant, ubi in peccatis nostris desperauerimus, & bonis operibus confisi fuerimus. Nam hic, nullo quidem opere Ionam hoc consequi cernis, quod in uentre ceti conseruetur & rursus in terram expuatur, sed ex sola Dei misericordia, ut ipse in suo hymno pulcherrime exponit
ut

ANNOTATIONES

ut posthac audiemus. Rursum omnino uides, quod uehementer peccarit Iona, nec tamē ideo aut damnatur aut derelinquitur, quod ideo fit, quia non desperat, nec à deo se deijāt in peccatis. firmus .n. in gratia dei hæret, seq; ulro pœnæ offert. Si nanque desperasset, nunquam in lucem reductus esset. Summa fides eius in medijs peccatis effiāt, quod eius non potest obliuisci Deus, sed cogatur eum denuo extrahere de quo posthac plura dicenda sunt.

Proinde & hæc nobis maxima sanè consolatio ē quod uideamus, quā grauius summi & præstantissimi diuorum aduersus Deum delinquant, neque nos tantummodo miseros profligatosq; peccatores esse, sed & illos homines fuisse, & humanum quid passos, tanquam & ipsi carnem et sanguinem haberint ac nos, Ne & nos, si quando peccemus & corruamus, desperemus, modo ne ex regno gratiæ, per falsas doctrinas & superstitiones, exadamus. Nam ut in regno gratiæ nullum peccatum tam graue est, quin condonari possit. sic extra gratiā, nullum opus tam bonum, nulla uita tam sancta est, quin damnationi obnoxia sit, Atque hoc uoco in regno gratiæ permanere, ut ne contra gratiam peccetur. Porro contra gratiam duplici uia peccatur. Prima, quādo præuaricatus sum diu. num præceptum, illique præuari

rationi diabolicam hanc appendicem addo, ut desperem, mihiq; talem consaentiam faciam, ac si Deus mihi dimittere commissa nolit, ac nulla illic gratia porro mihi relicta sit. Tum enim uere nulla gratia est, sed cum uniuerfa sua gratia deus abnegatus, & ad nihilum redactus est, Hoc tum non ultra humanum sed diabolicum peccatum est, adeoq; in spiritum sanctum peccans, quod dimitti non potest, quam diu sic durat, nam recta gratiae repugnat, per quam delictum remitti debebat.

Id uero est permanere in regno gratiae, quando de gratia Dei non despero, nec de condonatione peccatorum, quantumuis insigne peccatum sit, sed firmiter mihi proposuero, & in mentem induxero, esse adhuc gratiam, & peccati remissionem apud Deum, etiam si ira Dei, et omnium creaturarum furor me deglutire uellent, & si mea mihi consaentia dicat finitam esse gratiam, nec uelle deum peccata dimittere, hoc tum gratiam est super omnia extollere, praedicare & honorare, aduersus illorum auiditiam, aduersus omnem iram & iudicium, uti Iacobus in sua Epistola ait, Misericordia aduersus Iudaeum gloriatur & audet, hoc est, Gratia plus ualet quam uniuerfa ira, uniuerfa sententia & iudicium Dei. Et qui hoc ita crediderit, is per hoc audere potest.

ANNOTATIONES.

test aduersus omnem indignationem & sententiam dei, Qui hoc non potest, in eo iudicium aduersus gratiam gloriatur, & gratiam nihilum fieri oportet, ut iudicium solum dominetur, ad mortem & condemnationem. Sicut e contra, ubi gratia regnat, ibi iudicium in nihilum redigi necessum est, ut gratia sola dominetur, ad uitam sempiternamq; felicitatem, ut Iona huic euenit, Hæc non amplius humana iusticia est, quæ nostris operibus & uiribus consistat, At uero angelica, immò diuina iusticia est, quæ in fide & spiritu, sine ullis operibus persistat, nam nuda gratiæ adheret, id quod nullum opus potest, Nā totum hoc, in corde & consæntia fit, ubi nullum opus est, nec eò pèruent.

Altera uia, quando ad bona opera quæ facio, hoc auctarium diabolicum repono, ut in illis fidam, in illis glorier, mihiq; deinde consæntiam faciã, quod per hæc coram Deo persistere queam, tanquam peccatum non asit in me porro, propter ea bona opera, per hoc enim gratia à me pro nihilo habetur, tanquam non sit necessaria, aut nihil commodet, quom totum hoc, quod ad salutem nostram pertinet, opera præstare possint. Hic iterum Deus, omni cū gratia sua abnegatus est, atq; non porro diuina, sed planè diabolica iusticia locum habet, quæ dimitti nō po

test, quamdiu sic durat, et quamdiu non agnoscitur. Atque hoc demum est extra gratiæ permanere regnum, & aduersus gratiam peccare, quando in operibus aut rebus nostris adeo iusti constituimur, ut neque condonatione nec gratia in ijs egcamus, sed absque, tum gratia tum condonatione, opera ipsa p se se bona, satis & pura reputemus, Tum diui Iacobilocus inuersus est, nec porro ita sonat, Misericordia aduersus iudicium gloriatur, Ceterum, opera aduersus iudicium gloriantur, immo opera aduersus misericordiam gloriantur, quod quidem in spiritum sanctum est peccare, cui ignosci nõ potest, hoc est, nõ habet gratiã, qua remitti possit, sicut omnia reliqua peccata, quæ sine tali appendice & additione fiunt, Nam cætera peccata id seruant & permittunt, ut hanc fiduciam & audaciam siue gloriam retineant, quod adhuc gratia & remissio sit apud Deum, quæ etiam maior sit, quàm ullum peccatum. Illa uero peccata & bona opera, oculos suos à gratia dei iiciunt, nec finunt confidentiam, de qua Iacobus loquitur, sed peccatum dicit, non esse porro gratiam, nec uelle Deum ignoscere sibi, Sic & ex gratiæ regno prolapsi sunt, & aduersus gratiam peccant.

Exijs

ANNOTATIONES.

Ex ijs pulchre tandem intelligitur, quid Christus uelit quom peccatum in spiritum sanctum non remitti prædicet, neq; in hoc neque in futuro seculis uide, Matthæi. 12. Mar. 3. Et quid Iohannes uelit, ubi ait, non esse orandum pro peccato, quod ad mortem fuerit. Nam peccatum mortale uocat, peccatum in spiritum sanctum. Atque hæc omnia tantum ualent. Qui in peccatis desperarit, ac misericordiam Dei negarit, & qui in bonis operibus confidentiam ponit is & in spiritum sanctum peccat, & in gratiam Dei. Orandum est quidem mihi, ut à tantis illi peccatis liberentur, At quod Deus illis in eiusmodi peccatis propitius sit, ac suam gratiam in eorum cordibus pluris ualere sinat, quàm tale peccatum, quemadmodum in alijs peccatis usuuenit, id uero conficere non potest. Tum enim simul precarer, quod gratia Dei minus ualere, & iuxta tamen plus ualere debeat, quàm istiusmodi peccatum. Sed frustra hic laboratur. Mea enim interest, aduersus tale peccatum orare Deum, itidem ut Moses Nume. 16. ubi aduersus Core precatur inquit. Ne quæso respicias sacrificia illorum. Nam & Core coram Deo aliquid esse uolebat, quod tollerandū non erat. Alioqui quæcunq; peccata ferenda sunt, modo gratiæ dominatū & Imperiū permittant, de quo nunc satis,

Quid sit peccatū in spiritū sanctū non remitti.

C 4

Quid

Quid uero commouit Ionam, ne sponte Nine-
 uen peteret? Variæ hic quidem rationes ostendun-
 gerit tur. Primū quod tam arduum, nouum, inauditumq;
 Iona? ministerium recusat, quòd ipse præ omnibus alijs
 prophetis, solus in exteram terram amandaretur
 ad tantum Regem. Nusquam enim proditum memo-
 riæ reperimus, quod Deus unquam ex terra Israël
 prophetam ad tam remotum, idq; potentissimum re-
 gnum miserit. Hoc ergo existente nouo raròque
 mandato, cuius nullum antea exemplum uisum sit,
 nunquam enim simile quicquam contigerat, Per Iona-
 ne propheta mirum uisum fuit, adeoque rarum
 quod præ cæteris ipsi Deus tale demandet. Sic enim
 natura affecti sumus, ut non facile diuina iussa se-
 quamur, nec libenter aggrediamur, si quid singula-
 re præ alijs nobiscum auspicetur Deus. Quemad-
 modum & Petrus, ut est Iohan. ultimo, ad Iohan-
 nem retrospectiebat, quom Christus illi diceret, Tu
 me sequere, interrogabatq; quid Iohannes facturus
 esset, Neq; uidemus, quòd tandem nos ipsos Dei uo-
 cem solos sequi oporteat, sicut & Iona accidit, qui
 inuitus à suis discedit, & solus tandem cogitur, in
 medium mare, adeoque in fauces balenæ discedere.
 ubi eum non secus animatū esse per opus fuit, quàm
 se cum Deo solum & in cælo & super terram esse.

◊ rem sane difficilimam.

Posset etiam dici, quod timuerit sibi à præpotenti Rege. Quidam & eam causam adducunt, quod uerebatur prophetiam suam retrogredi, nec fore, quod prædixisset, quemadmodum & factum est. Timebat itaque, ne pro mendace haberetur, adeoque pseudopropheta, cuius uerbum, ut à Deo non prodierit, sic nec uerum sit. Sed ea ratio, nulla est. Nesciebat enim Iona quid futurum erat, quartum enim caput eum ante urbem resedisse adfirmat, ut uideret, euentum de urbe uatiani sui. Ex quo satis obseruari potest, expectasse Ionam subuersionem & interitum urbis, talem, qualis Sodomæ & Gomorræ contigit, & quia id non factum sit, ideo suænsuisse hominem. Vnde rursum coniectura licet consequi, eam fuisse inobedientiæ causam, quod Nineue ciuitati, in sensus fuerit Iona, adhucq; Iudaicam, carnalem opinionem de Deo conceperit, ac si Deus tantummodo Iudeorum, & non gentium item Deus sit. Quare sic animatus fuit, ut cogitaret apud se, indigniores esse Nineuitas, quam ut cum uerbum tum gratiam super illos effundat Dominus, quom non essent populus Dei, hoc est, Iudæi, uel Israëlita. Aequæ atq; Apostoli primum carnaliter arbitrabantur Christi regnū corporale futurum, ac ubi postea

regnum esse spiritus cognouissent, adhuc tamen ad solos Iudeos attinere putabant, unde & solis Ebraeis Euangelion annunciabant. Acto. 3. Donec illis Deus, per uisionē, quae Petro de caelo apparuit, Acto. 10. & manifestam uocationem Pauli & Barnabae Acto. 13. & per signa & prodigia, tandem etiam per generale concilium quod Acto. 15. coactū est, certo demonstrauit, se Gentibus suam impertiri gratiam, seseq; pariter gentium esse Deum.

Nam difficile admodū Iudeis erat creditu, extra Ecclesiam Israeliticam, alios superesse populos, quorum cura tangeretur Deus, quom scripturae loca de Israelis Abrahamique semine propalam sonent, ad haec, quom apud eos modo, uerbum Dei, uera religio, lex sanctique propheta essent. ut & ob hanc uel maxime causam Apostolus ad Romanos Epistolam scripserit, qua tum acerrime, tum fortissime illum ipsum planē locum tractat, potentissimis quidem scripturis, utpote, Deum non tantummodo Iudeorum, sed & Gentium esse Deum. Nam hoc hodiernum adusq; diem Iudeis impedimento est, quominus Christo nomina dent, quod credere nolint, Gentes aequē populum esse Dei, ac se. Itaq; eadem secum reputans Iona, in id certaminis peruenit, ut animaduersione tanta, praeterea & uitae albae parabola,

ANNOTATIONES.

bola, fortiq; de caelis Dei testimonio discre cogatur, & Nineuen, ciuitatem esse Dei, & Nineuitas populum esse et haberi Dei, Quemadmodum ergo Christus discipulorum suorum, carnali, de regno, cogitationi ignoscebat, Sic & Ionæ carneam mentem non imputat. Ecce, quàm difficile hactenus fuerit credere, usquam esse Christianos, qui Papam nõ agnoscerent, nec ei obtemperarent, penes quem tamen nihil est cernere, præter mendacem speciem, sic cum religionis, ac peruersam scripture interpretationem. Quid putas euenturũ esset, si fortes, clariq; Scripturæ loci Papatum stabilirent, uti Iudaismus fundatus erat? ut nos, Turcas, Iudæos, Gentes, abhorreremus? ut nos Papatui iungeremus? idem Ionæ in Iudaismo, Israëliticq; regno contigit.

Atq; hoc est, quod cap. 4. dicit, Sese ideo fugisse, quòd sciuerit, quantæ sit clementiæ & miserationis Deus etc. quo se ostendit dolenter ferre, illã Dei clementiam, qua gratiam Nineuitis impertit, seq; propterea prædicationem intermittere malle, imò & mori potius, quàm quod Gratia Dei, quæ peculiari-ter ad Iudæos pertineret, in Gentes distribueretur, quæ neq; Dei uerbo, nec Mosis lege nec religione, nec prophetis, nec aliqua re conspicui essent, sed potius Deo, uerbo eius, populoque, repugnarent. Et quod

quod hæc sit Ionæ sententia, manifeste indicat, quod Deus in iram & dolorem eius his uerbis animaduertit, Non ego Nineue parcerem, & c. quibus certe intelligi datur, Ionam pergrauiter tulisse, quod ciuitati parceret, ac succensuisse quod eam non funditus subuerteret, quemadmodum prædicauerat ipse, ac perquam lubenter uidisset. Proinde hæc historia, exemplum nobis est, consolationis plenissimum, de gratia Dei. Primum, ut sciamus, quàm sit nullus coram Deo personarum respectus nosq; neminem iudicare, nec de quoquam desperare debere. Iona enim hic in respectu personarum adeo profunde hæret, ut Nineuitas ad Israël collatos coram Deo nihil ualere sinat. fortiter de illis sententiam fert & morti adiudicat, cum damnatos, ac desperat de eis, quod gratiam consequerentur, præterea sperat & expectat eorum perniciem, & simpliciter sic in animo suo cogitat, Quid illi peccatores ualere, quare digni essent, quibus nec lex, nec ulla religio est? Quod si ipsi Gratiam Dei habere deberent, quid Israël cum tot legibus & ceremonijs promoueret, si non aliquid singulare, & prærogatiuam aliquam præ reliquis Gentibus consequeretur, si Gentes absq; talilege & religione ad gratiam trahantur? Essent enim iudeorum ceremonie cassæ & religio inutilis ac labor

ANNOTATIONES

labor non necessarius, quous tamen onere & ardo-
re, totum diem defatigantur, & illæ atra sudorẽ hu-
iusmodi & æstum, equum denarium adipiscantur?
Num hoc toruum uultum efficeret, & ad reluctan-
dum patrifamilias permoueret? nonne cum impossi-
bile tum iniquũ coram deo merito uideri deberet?

Atqui nimis hic aberrat, & duriter impingit Io-
na, Siquidem ubi putarat non posse fieri, ut gratia
Dei esset, & ubi potius meram indignationẽ & ul-
tionem sperasset, illic primum existit gratia, Et ubi
cogitarat nõ audituros nec suscepturos homines uer-
bum Dei, ibi primum summa cũ ueneratione & hu-
militate suscipiunt, ut suo ipsius experimento discere
cogatur, sua non interesse, ut quenquam iudicet,
uel de quoquam desperet, nec debere se gratiæ Dei
præfigere metam, tempus, modum aut personam,
neque meritum etiam ponere, uel demeritum eidẽ,
carnalium Iudeorum in morem. Secundo, quod
recta nobis mandato Dei parendum sit, nec diu cir-
cumspiciendum aut cunctandum, quo pacto cum ali-
is causis Dei mandato conueniat, Sed nostra sponte
Dei nomine stultescere nos operæ precii est, ipsiq;
deferre honorem hunc, quod iustus & sapiens sit
in omnibus & uerbis & actionibus suis. Sic Abra-
ham immolaturus filium suũ, non diu cunctabatur
quo

quo

quomodo præceptum hoc, cum eo loco quadraret, quo antehac dixerat, in Isaac uocabitur tibi semen. Nam si diu moras neſtere & interrogare uoluiffet erraſſet, ac tandem ad inobedientiam prolapsus fuiſſet, ſicuti Ionæ hic accidit, qui dum cum Iſraële Nineuen comparat, ac diu circumſpiat ad inobedientiam proruit, Sin ita ſimpliciter cogitaſſet, Quid tibi curæ, quod Deus Iſraëlem legibus & uera religione dotarit, Nineuitas uero indotatos reliquerit? at tamen utrinque gratiam ſuam effundere poteſt, nec Iſraëli propter ſuam religionem plus fauere, nec Nineuitis, quod nullum Dei ueri cultum haberent, minus fauere, quid ad te? quod Iſraëli talia committat, alijs non item. Quis que ſua curet, gratia ſuum nihilominus cur ſum tenebit, & ſup eos qui operantur & ſup eos qui non operantur, ut Pau. Ro. 4. docet, Ecce hoc pacto cum Abrahamo, dei imperio gerere potuiſſet morem.

Porro dominus excitauit uentum uehementem ſuper mare, orta que eſt tempeſtas magna in mari.

Ob unius admiſſum, alij omnes hic poenam luunt, Ionæ enim cauſſa tanta tempeſtas oritur, Hoc ne æquum eſt, ut alter coram deo, alterius cauſſa damnū
patiatur

ANNOTATIONES

patiatur? Enimvero, Deus iniustus esse non potest,
 nec iniustum quicquam agere, quicquid etiam agat
 neque enim nostrum est illi ferre legem, aut normā
 prescribere, aut mandatum dare, Vbi uero lex esse
 non potest, illic nec mandato relictus est ullus locus
 At quanquam propter Ionam tempestas exāta sit,
 ut ipse item fatetur, nec illi tamen, qui in naui erant,
 peccatis & culpa carebant, quibus coram Deo, &
 mortem & nihil non animaduersionis meruerant.
 Ecquis enim à peccatis liber aut inculpatus est? qua
 re & eos unā cum Iona corripit, tametsi Iona, suo
 cum scelere in caussa sit. Quinetiam repentinam fu
 isse procellam necesse est, quæ de improviso accele
 lerarit, quom textus dicat, magnum uentū in mare à
 deo proiectum esse, Sic enim in hebræo sonat, quod
 Deus ita peruenire uentum permiserit, ac si impetus
 in mare deijceret aut præcipitaret, qd' homines ili
 cet obseruarint, eam tempestatem non coortam esse
 natura, unde & sine dubitatione colligunt, ob alicu
 ius eam delicta fieri, iam & Iona se tantummodo pe
 n præsentiebat.

Itaque gubernatores timuerunt,
 & clamauerunt, quisque ad Deum
 suum.

Vides

Vides hic uerum esse, quod Paulus Romanos ait, quod Deus uniuersis gentibus cognitus sit, hoc est, quod totus mundus de Deo possit & nouerit fabulari. Vult enim Paulus, quod ratio humana deprehendat diuinitatem esse quiddam, cunctis rebus prestantius & sublimius, Quod & ex hoc loco apparet satis, quod ij deum inuocant in nauis, qui gentes erant. Nam si de deo aut diuinitate nihil sciuissent, quomodo eum inuocassent, aut ad eum clamauissent? Et quamuis non recte in Deum credant, talem tamen in se se opinionem conceperunt, Deum esse huiusmodi rem aut substantiam, qui uiuare, tum in mari tum cunctis afflictionibus possit. Tale in omnium plane hominum cordibus lumen est, nec obliterari, aut extinguui potest. Fuerunt sane, ut Epicuri, Plinius, & hoc genus plerique, q̄ ore quidem negauerunt ipsum, sed uiolenter hoc faciunt, lumen in cordibus suis extinguere cupientes, ueluti ij, qui ui aures suas obturrant, & oculos claudunt ne uideant audiantue, Verum nihil eos inuat, conscientia eorum & mens aliud occlamat, Neque enim Paulus mentitur, quod deus illis manifestarit, quod aliquid sciant de Deo.

Quid Proinde & hic à natura & ratione discamus,
ratio de Deo quid sentiendum sit. Sic enim illi homines de
de deo Deo opinionem concipiunt, eum esse talem, qui ab
sentiat omni

ANNOTATIONES.

Omni malo queat eripere & asseruare. Vnde porro
 consequitur, Oportere humanam rationem fateri.
 Quòd omne bonum à Deo proueniat. Qui enim ex
 omni tribulatione & malo liberare potest, ille &
 omne eufortunium & infortunium largiri potest.
 Eousq; pertingit Naturalis ratio, quòd pro bono,
 clemente, misericorde, miti, Deum reputet. Quod
 sanè ingens lumen est. Sed illi duo præcipua desunt,
 Primum. Credit quidem Deum & posse & nosse,
 benefacere, iuuare, donare &c. sed quod huiusmo
 di, etiam sibi exhibere sponte uelit, id uero ut credat
 persuaderi nõ potest, suo naturæ lumine, quare non
 fixa in sua sententiã de Deo perseuerat. Vim quidem
 & efficaciam credit atq; fatetur, sed in uoluntate
 dubitat, cum diuersum in afflictione sentiat. Quod
 hic non obscure intelligitur, poscunt enim diuinum
 numen sibi propitium esse, quo consententur auxilia-
 ri posse Deum. credunt etiam, quod alijs uelit opem
 ferre, atq; hic sistunt gradum, altius ascendere non
 possunt, tametsi summas suas uireis experiantur,
 & omnem lapidem, ut aiunt, moueant. Liberum ar
 bitriũ plura hic præstare non potest. Atqui non cre
 dunt quod ipsis uelit succurrere, hoc enim si crede-
 rent, iactũ non facerent, armamenta & merces in
 mare non abijcerent, Nec ad Ionam accurrerent,
 d ut eum

ut eum inhortarētur, quo Deum suum imploraret, sed quieti auxiliatorem Deum expectaturi essent. Præterea & maris turbo propter eorum fidem cessasset. At fides ea necessaria est, quæ Deum uelle nihil hæsitet, non solum alios, sed me etiam uiuare credat. Hæc demum sincera & uiuax est fides, ac magnum, diues, rarumq; spiritus sancti donum, ut in ipso Iona uidebimus.

Alterum, quod ratio diuinitatem non recte partiri potest, nec tribuere illi cui debetur. Nouit Deum esse, sed quis aut qualis sit, qui uerus Deus sit ignorat, acciditq; illi, quod Iudæis, quom Christus in terris adhuc prodeambularet, & de eo testimonium à Iohanne ferretur, quod adesset, Tum enim corda illorum sic se habebant, ut scirent adesse Messiam, eumq; inter homines uersari. Sed quænam illa persona foret, clam erat illis. Nam IESVM Nazarenum esse Christum, id uero nemo ne cogitare quidem poterat. Sic & ratio, Andabatarum instar, in tenebris uersatur, & Deum inquirat, nec inuenire potest, aëra enim uerberat, & longe à scopo aberrat, ut deum uocet, quod nihil minus sit quam Deus, rursum Deum non uocet, quod Deus sit. Quorum nihil omnino faceret, si compertum haberet errare se, aut si sciret quis, uel quid esset Deus. quapropter

ANNOTATIONES.

pter sic irruiet & impingit caeca in quacūq; cū nō=
men, tum diuinum honorem tribuens, & Deum uo=
cans id, quod ei uidetur. sicq; ad uerum Deum nun=
quam pertingit, sed perpetuo uel Satanam, uel suam
opinonem, quae à Satana gubernatur pro Deo co=
lit. Quapropter multū inter se distant, scire Deum
esse, & scire, hoc & tale esse Deum. Primum natu=
ra nouit, ac in omnium corda inscriptum est, Alte=
rum spiritus tantummodo sanctus docet.

Cuius rei exemplum adferemus. & primum Pa=
pistas & Ecclesiasticos adsumamus. Qui talē opi=
nionē de Deo concipiunt, quod putent Deum esse
eiusmodi, ut bonis operib. permoueri queat, illisq;
placari unde tam uarijs etiam statibus, sectis, diuer=
sissimis item uiuendi ritibus utuntur, quibus omnes
Deo se gratum facere arbitrantur. Cedo uero, Si
nullus usquam Deus inueniretur, qui eius animi aut
uoluntatis esset, cuius ipsi sunt, ut uere nullus est,
quid quæso illi pro Deo colunt? Nōne falsam suam
opinonē & sensum colunt? Vere enim nullus Deus
usquam est, qui eiusdem cum illis sentētiæ sit, & ita
cum sua opinione à uero Deo aberrant, ut nihil re=
linquatur illis quàm eorum opinio, Illa illa est, Deus
eorum, illi illi & diuinū nomen & honorem tribu=
unt. Sub eo porrò sensu falso, & opinione malefa=
d ij na, præ-

na, præter Satanã laterc nemo potest, qui suggerit
 & administrat eandem. Est ergo falsa opinio Idollũ
 eorum, & simulachrum Satane in cordibus illo-
 rum. Nam uerus, unicus, æternus Deus is est, cui nõ
 operibus, sed fide è pura conscientia seruitur, qui
 gratiam & dona sua gratis citra ullum meriti aut
 operũ respectum largitur & propinat. Id uero non
 credunt illi, unde & eum non nouerunt, nec no-
 uisse quidem possunt, sed coguntur errare à ueri
 Dei cognitione, aditu ad eandem, ianuaq; per in-
 credulitatem, occlusa.

Hic uides, unde omnis idololatria emergat, &
 quare merito Idolum, superstitio, & idololatria uo-
 cetur, quod germanice significantius ferè sonat, à
 Deo, à fide, à deitate, abegot, abeglaube, abgöttery.
 Haud dubie ideo, quod eiusmodi nos opinio à Deo
 abducat, à que uera dei cultura auocet. Et recte qui-
 dem à Deo & fide distat, quod à deo ad Satane re-
 gnum nos detrudat. Postquã enim quisq; præ se fert
 aliquid, quod sibi uidetur, et credit placere Deo, ita
 Deum esse animatũ cogitans, quom non sit, necessa-
 rium est, tot idolatrias, tam uarias oriri opiniones,
 quibus Deo se placere instituant homines extra so-
 lam illam sententiam, mentem seu opinionem, quam
 spiritus sanctus impertit. Hac ratione temporibus
 Ahab

ANNOTATIONES.

Ahab regis Idolum Baal erigebatur, quē rex (quia norat esse quicumque Deum) putabat esse deum, cui arbitrarie suae ceremoniae non displicerent. & deum ita uocabat Baal, & Baal Deum, id quod ex Osee. 2. satis apparet.

Sic Rex Ierabeam illum putabat esse deum, cui, qui coram aureis uitulis cultus fiebat, beneplaceret, ut ita operae pretium erat uitulos esse Deum Israël & uersa uice Deum esse uitulum. Ac si hodie quisquam Christum dominum nostrum Cuculli Fauisorem appellet, aut Rasuræ factorem, quod opinentur passim, eum talem esse, qui Cucullis & Rasuris aut coronis Antichristicis, non pessime uelint, cuique talis cultura sedeat animo. qualem & Monachi & sacrifici in corde suo certissime pro huiusmodi eum tenent. Sed Idolum, superstitio, falsa opinio, Δις δ' ἰᾱ τ̄ ᾱ σ̄ ω̄ π̄ aberrat, summaque idololatria est, Adeo idololatriæ numerus est innumerabilis, quotquot enim opiniones sunt, qui aliud quippiam instituunt, suo arbitrio, ut Deo placeat, exclusa in Christum fide, tot sunt Idololatriæ. Vbi uero nusquam est reperire talem Deum, cui hæc cordi sint, profecto plerique omnes ideo demonibus seruiunt & non Deo.

Sic uides hoc loci, quod ij qui in naui fuerunt, omnes

d 3 mnes

omnes quidem esse nouerunt Deum, certum uero deum non habent. Quisq; enim, inquit, deum suum inuocabat, hoc est, suam opinionem, uel id, quod pro deo, in sua mente colebat. Quare omnes unicum uerumq; Deum non attingunt, solaq; Idola, sub dei tamen nomine, colunt. Vnde & fides illorum sincera non est, sed & Idolū & uere idololatria quæ nihil omnino illis profuit. Sint enim illos Deus afflictionis tempore, mergi, frustra q; diuinum poscere numen, ut desperent prorsus, nescij ubinam Deum reperire debeant, qui auxilietur eis quo nomine & ad Ionam iter accelerant in infima naui cubantem, quem tum excitant, tum deum suum inuocare iubent, si forte Deus usquam alius sit, præter suum, qui suppetias ferre possit. Hic rursum Argumentum habes, quo cernis, falsam in necessitate fidem non posse subsistere, cæterum submergi, ac funditus sustolli. tum Deum, tum fidem, Idolū & superstitionem uanamq; in ipsam, confidentiam. ut præter solam deploratam nihil residui desperationem permaneat, Quocirca unicus tantummodo, et uiuax Deus, nomine hoc, insignibusq; illis inclarescit, quod ipse in necessitatibus succurrat, Psal. 10. et 45. & in uniuersa planè scriptura. Ipse enim à morte seruare potest, Psalm. 67.

Animad=

ANNOTATIONES.

Animaduertis itaq; quàm humiles fuerint homines illi, ut in sua afflictione ad Ionam etiam celerri me se receperint, cuius tamen, cum tranquillum esset mare, nulla tangebantur cura. Quod si antea resciuissent Iudæum illum esse, maiore contemptu prosequuti eum fuissent, natiuo scilicet odio, quo erga Iudæos afficiebantur Gentes, Nunc uero instante necessitate, & extrema tribulatione, ac nullam Idolis illorum opem ferentibus, quàm leti miserum implorant Ionam, plusq; apud eundem auxilij querunt. quàm apud omnes Deos suos. Sic ficta adeoque fucata fides nunquã non agit, ut quãdiu foelici rerum successu utatur, sese uel supra Deum, & omne quod dicitur Deus, erigat, ut etiam durici ei & robori, nulla unquam incus cesserit. Quando uero mergi, animoque excidere coeperit, nihil ea mollius, liquidiusq; nec in cœlis nec in terris reperiat ut uel in musculi rimulam tum reperere non sit impigra, Tum enim spaciosissimus alioquiterrarum orbis, huic arctior uidetur, quàm ut eam retinere queat, siquidem tum & ab amicis & inimicis, à despectis & honoratis auxilium & consilium libenter quæretet & susciperet.

At Ionas interim in inferiori nauis parte, in soporem collocatus est, nec tantam sentit maris seuitiam,

uitiam & horridam tempestatem, Qui somnus, res
etc quidem mortis appellari somnus potest, quo po-
stremo usus erat, protenus enim mors ipsa sequutu-
ra erat. Sic uero perpetuo se res cum peccatoribus
habet, sic semper cum illis agit Deus, quemadmodū
cum Iona hic egisse uidemus, Peccauerat enim in de-
um Iona grauisime, Sed quom Deus non statim ani-
maduertit in uita, sed longanimis ultionem differat,
profecto natura peccati & indoles est, ut hominem
tum obthuret, tum excæcet, quare deinde securus
redditur, ut nihil sibi timeat, sed tuto se prosternat
in lectum, ac in utranq; dormiat aurem, nihil obser-
uans, quantum sibi periculum atque tempestas im-
pendeat, quæ illum horrende sint excitatura, iam et
se talem interim exhibet Deus, quasi obliuioni pecca-
tum tradiderit, quom supplicij grauitatem differat
explorans hoc modo, quidnam filij Adam facturi
sint, an etiam sese conuertere uelint, quemadmodū
Psalmus 10. habet. Palpebræ Domini explorant fili-
os hominum, Sed inde nihil fit, nemo uitam suam ce-
mendat, nemo quicquam apud se reputat, Ionas per-
petuo sanè in nauis cubabat, nec peccatorum suorum
recordaretur unquam, modo Deus eorundem nul-
lam eorundem faceret mentionem. Hoc significatur
hic per Ionam, quod in medio maris seruuore, seui-

tia

ANNOTATIONES

*tia & tempestate tam securus, alto sopore graue-
 tur, uel in infima nauis loco, ac si dicat. Totus est ex
 cecatus, obthuratus, submersus, immo mortuus, ac
 in abyssso cordis poenitere nescij iacet, in qua & in
 sempiternum decumberet interiretq; nisi Deus ex
 cubias caneret. Neque enim peccatum admittit, ut
 aliqua uires humani cordis ad bonum sese deflectat
 utcunq; siue liberum arbitriū siue ratio adsit, pro-
 stratus in suis peccatis decumbit, dormit & stertit
 nihil audiens, uidens aut sentiens, quid erga se diui-
 na ultio apparet aut instituat.*

*Atqui dum à naua exatatur, ut Deum suum in-
 uocet. Alia sit rerum permutatio, ibi uero Deum ui-
 sitare scitelligit, animaduersionem peccato suo præ-
 sentem conspicit, Hic surgit conscientia, & peccatū
 reuiuiscit, ibi peccatum stimulus mortis est, iramq;
 Dei ostentat, ibi non modo nauis, sed uniuersus mū-
 dus illum nō potest capere, Et quomodo inuocaret
 diuinum numen? Timebat sibi præ oibus qui unā in
 naui erant. Sentiebat enim & obseruabat, conscien-
 tia sua dictante, hanc in se fabam cudi, ut dicitur, ac
 diuinam super se uenisse indignationem, ut hic hu-
 milis fuit? omnes qui in naui erant absoluit, eos non
 esse peccatores reputans, nec ullius, præterquam su-
 um ipsius peccatum respiciat. Ea nanq; Poenitentiae
d s natura*

natura est & conditio, ut si quando aduentans conscientiam momorderit ac terrefecerit, tum demum uniuersus mundus iustus est, se uno peccatore & iniusto permanente, Tum uniuerso mundo gratiam impertit, sibi uero soli iratus est Deus, ibi, præter se ira Dei neminem contingit, neque aliam putat superesse iracundiam, quam eam, quam ipse in se persentiscit, deploratissimum se longe omnium peccatorem æstimans. Itidem cum Adamo & Heua agebat ubi præceptum suum preuaricati essent, Quod si Deus, postquam deserbuerat dies, non aduenisset, illi nunquam peccatum suum ad memoriam reuocassent, Sed cum ille adueniret, illi nescio, quo se proripere conabantur. Sic Petrus, ubi Christum abnegauerat, actum de illo erat, nullo peccato angebatur, & is in secessu nautis inferiore cubabat, adeoq; uita defunctus erat, donec Christo se respiciente, peccati sui conscius fieret, & amare staret. Habemus itaq; ex hoc loco, quam peruicaces, obstinatos, insensibiles, peccatum homines efficiat, adeoq; prorsum occidat, ut neque sese, nec Deum ipsi sentiant, at securi, absque timore Dei pergant, donec dominus adueniens exatari, quo certe, liberi arbitrij gloria penitus corruit.

Porro, Vbi Iona Deum suum non inuocaret, cæterum

ANNOTATIONES.

terum coram ira Dei tremebundus sederet, cunq;
 morte colluctaretur, quæ singulis momentis eum ab
 sorptura erat, adhæc, ceteri, quisq; ad Deum suum
 preces funderent, & nihil non tentarent, ac ipse p=
 pter se tantummodo hæc omnia fieri certus apud se
 haberet, nec tanti tamen interim candoris erat, ut li
 bere prodiret, sua scelera confitendo, uerū sui caus
 sa, miseros illos terrefieri, miseriam et erumnam
 perpeti sinit, donec ab ipso Deus peccatum extor=
 queat. ut sorte patefactum, confiteri cogatur. Atq;
 hæc est una pulcherrimarum peccati uirtutum, ut
 homines obmutescere faciat, seseq; occultet, uerecū
 dantur enim, ac libenter puri uellent permanere,
 quemadmodum Adam & Heua sese perizonatis
 tegebant, omnino confessionem refutantes. Omnino
 profecto durum & amarum est, debere quenquam
 sua ipsius uita detegere, ac suum decorem in igno=
 miniam & dedecus permutare. Sed hæc oportet fie
 ri, alioqui nulla siue pax siue quies adest, ut Psalm.
 32. contestatur, Quom ego silentio pertransire uel
 lem, omnia ossa mea, à quotidiano fletu inueteraue
 runt. Sic deus filios Israël ornamenta sua deponere
 ante montem Sina iubebat, Exod 34. Atque hoc tum
 uere est ciliciū induere, et sedere in cinere, se ipsum
 coram Deo pro nihilo habere, & si Deo ita uisum
 fuerit

fuerit, corā hominibus. Nam cum alios Iona peccato suo, periculo damnoq; obiecerit, rursus hic damnnum accipere compellitur, item, suum honorem perdere, seipsum uicio dare, reliquos honestate & innocentia ornare, ad hæc, de seipso sententiam ferre, ut ipsum in mare præcipitem dent atq; submergant, Sic corpore suo & uita poenitet & per soluit, immo honore & facultate suis & quocunq;, quod ipse est, aut sui iuris est, quæ proximos suos, quib. tantū dāni dederat, uitæ periculo iuitos eos exposuerat, iam ipsi peius, tum arbitrium tum sententiam, citra suam uoluntatem ad mortem adigunt, Id ego seuerere & iuste iudicare duxerim.

Et dixerunt, quisque ad proximum suum, uenite iaciamus sortes.

Postquam nemo erat, qui peccatum fateretur suum, & ipsi tamen planè crederent, alicuius ob commissam, tam inopinatam, naturæq; repugnantem tempestatem cohortam, nec tamen humano more iudicare possent, peccatore nondum cognito, ad Deitū iudicium, tum sententiam gressum corripunt, querentes sorte iudicium ac sententiam. Ut putas id Ione acerbum fuerit, ut sortem abhorruit? quemadmodum scelerata conscientia solet, quæ & à sono-

re

re strepētis folij sibi timet. Tam uarias pferre mor-
tes infelix ille Iona adigitur, nec tamen sic effugit,
sed postea in medium earundem primum incidit.
Ecce tanta mala & infortunia peccatum pręparat,
quando illud quis celare cogitat, nec libere fateri, nā
postea tandem duplā damno manifestandum est.
Atqui peccatum secus nos agere non sinit, nec uult
nec potest scipsum in lucem dare, quicquid etiam
moliaris. Quisque coram hominibus purus & im-
pollutus esse percipit, nec tamen à peccato sibi clam-
temperat, ferat ergo postremo oportet, ut alij ma-
nifestent, suo cum dedecore & ignominia. Quis e-
nim uulneri obtecto mederi potest? Quomodo pec-
catum sine eius cognitione, dimitti potest, Vel, ut cla-
rius loquar, quomodo peccato tuo ignoscet Deus, ni-
si te peccatorem coram eo uere agnoueris?

Solet hic quæri, num peccauerint ideo illi, qui for-
tem miserint, dum sortis missio ceu Dei tentatio, in-
hibita sit? Atqui & Ionam sortiri unā oportuit, qua-
re & Iona peccauit, si peccatum est. Primum, sic re-
spondeo, Opera quedam talia sunt, ut bene & ma-
le fieri possint, ueluti iuramentum Christus Math. 5:
uetat, quom tamen diuinum iuramentum, non possit
recte non fieri. Sic iracundia & homicidium prohi-
bita sunt, & iuxta tamen diuinum est fontes publico
iudicio

Num
sortile
gi pec-
cent.

iudicio condemnare & occidere, Quam ob rem in
huiusmodi operibus, mentis opinio consideranda
est, ut qui ex propria libidine faciat, peccet, qui uero
ex Dei iussu, obedientia, uel ex necessitate, uel officio
proximi, bene faciat. ergo, qui absque Dei mandato
aut absque proximi officio, ex propria uoluptate &
petulantia aliquid faciat, illum sinimus, Huiusmodi. n.
iique agit, etiam si in singulos dies flexis poplitibus oret
ieiunet noctes ac dies, imo etiam si miracula operaretur.
Quare, hoc suae cuiusque conscientiae relinquitur, quan-
doquidem, nullius cor iudicari potest. Quod si sor-
tem mittere tale opus fuerit, nihil refert, an homines
illi una cum Iona delictum admiserint, increduli e-
nim fuerunt, quorum alioqui nihil placuerunt ope-
ra Deo, donec postea resipiscerent, ut sequitur.

Secundo, mihi nondum compertum esse dico,
Quod sortis missio, inhibitum opus sit, Est quidem
prohibitum, Deum non esse tentandum, At sortiri,
& tentare longo inter sese interuallo sunt disita.
Nam & Aposto. Acto. 1. super Matthaeo sortiebantur.
Adhaec & Salomon inquit, Sors quidem in si-
num iacitur, sed à domino dirigitur. Quo loco sanè
non reijcit sortitum, sed confirmat potius. Quan-
quam aliquot patrum eiusmodi exempla non imitan-
da putent, licet eius doctrinae nullam rationem habe-
ant. Mihi uidetur, sortem in sese, esse uerum fidei o-
pus

ANNOTATIONES.

pus, cuius, per curiositatem & propriam cupiditatem
 tem abusus fieri possit, quemadmodum gladij & iu-
 ramenti, Verum hoc non rei, sed personæ culpa ac-
 cidit, uti dictum est. Præterea non demonstrant, quod
 Sors ipsa sit tentatio Dei, Hoc enim est tentare de-
 um, si ex meipso, meaq; temeritate, absq; ulla neces-
 sitate deo certam metam, horam, locum, modum, per-
 sonam, ritum & opus præfigam, quod facere de-
 beat, seq; ita comprehendere sinat. ut quom Iudæi in
 Eremo statò tempore esum potumq; flagitabant,
 nec illi fidebant, nec eius potestati relinquebant. per
 inde ac Iudæi Matth. 9. certum de cælo signum po-
 stulabant, quod illi eligerent. At inter sortiendum
 nihil tale accidit. duo enim aut tres, aut quotquot fu-
 erint consentiunt, fœdusq; super causa aliqua iu-
 unt, ut eam sic uel sic expediant, discutiant, & c.
 prout uariæ sunt sortes, nec certam personam præ-
 eligunt, sed Deo committunt, utcumq; sors cecide-
 rit, anteaq; assensu sunt, ut super quemcunque sors
 ceciderit is fiet ueluti à Deo ordinatus.

Præterea, huiusmodi sortitus, etiam sine Deo, libe-
 re fieri posset, ceu à Gentibus, que non credant, de-
 um sortis esse rectorem, sed fortunam cuncta gu-
 bernare arbitrentur. sicut in cubis, & hoc genus
 fortunæ lusorijs instrumentis contingit. Verum Chri-
 stianos,

stianos, non decet, ut ita libere, citra Dei respectum
 sortem iaciant, credere enim debent, à Deo sortem
 regi, neq; quicquam hæsitare, à deo tum dari, tum
 sustolli, quicquid per sortem, uel datur, uel tollitur.
 Iuramenta tamen hoc pacto & præstanda & acci-
 pienda sunt ut credatur adesse Deus, qui iusiuran-
 dum suscipiat, ac secundum illud ipsum iudicandū
 sit illi, sed tradatur eius diuinæ uoluntati, citra ul-
 lam repugnantiam, Non est tentatio. Eadem ratio-
 ne, dum in sortitu, non præponatur, quem attinge-
 re debeat, sed libere Dei gratiæ commendetur, sine
 ulla controuersia, tum non tentatur Deus, sed bo-
 num in se opus est, & si fide factum fuerit, diuinū.
 Nam cui quicquam per sortem contingit, eius est, et
 is, qui ad serapere conaretur, Deo resisteret, Et
 quidnam aliud est sortiri, quam fœdus, quod inter
 nos icimus aliqua de causa, quam idēo sorti obijci-
 mus, ut quemcumq; sors tetigerit, sub eius iure con-
 stituatur, isq; sit de quo dubitabatur? &c. Hic, ni-
 hil iniquum, sed pacata concordia est, quæ rem ali-
 quam uel amittere, uel recipere potest, secundum
 quod cultellus uel signum, uel non signum, tulerit.
 aut par uel impar fuerit. sicq; deinceps. Nisi quod
 Christiani hanc habeant appendicem, ut credant,
 quem=

ANNOTATIONES.

quemadmodum Deus omnia faciat ac gubernet, sic
 & sortitum ordinare, quod Gentes nequaquam cre-
 dunt aut cogitant.

Quid uero si talis fors fuerit, ut per eam ad mor-
 tem quisquam deferatur, adeoq; clandestinum eius
 peccatum inquiratur, ut hic fit cum Iona, & ut Saul
 cum filio suo Ionathan, & Iosua cum Acham fece-
 runt Iosua. 7? Respondeo. Gentiles, uel ad mortem
 uel ad uitam sortem possunt mittere, serio uel curio-
 sitate, Quid ad nos, quid illi agant, qui nihil bene a-
 gunt? Atqui ex sua natura sortitus ipse nihil secum
 adfert, ut quisquam ea propter occidendus sit. Neq;
 enim Christiani ac pij ob eam causam sortes iaci-
 unt. Hic enim uides eos qui in nauerant, non cogi-
 tasse, ut Ionam darent neci, uerum quod sui mali-
 duntaxant inquirebant causam, ut eam à se reiij-
 cerent, itaq; enim Ionam occidere nolebant, etiam ui-
 bente ipso, ut sibi inferrent mortem, sed ad littus ap-
 pellere uolebant nauim, ut illum ad siccum expone-
 rent, At uero, quom præ impetu procellæ non pos-
 sent, animaduertentq; sic uisum esse Deo perin-
 de ac Ionas dixerat, cogebantur eum in mare deij-
 cere, tametsi inuiti, diligenter etiam orantes, &c. Ita
 Saul iniuste egit, filium suum occidere uolens, eate-
 nus enim sortilegium ualere, non debebat admitte-

ε re. Cum

re. Cum Iosua uero aliud erat, nam illi diuino iussu quid faciendum esset, iniunctum erat. Ecquid homines illi non paciscerentur eum in culpa esse, quem fors tetigerit, maxime dum eos necessitas eo perducit, ad hæc quom Deus tam iustus & bonus sit, ut sortem errare non sinat. Quemadmodum insontes, illum quoque extra culpam iudicant, qui iurciurando suam innocentiam fuerit testatus. Sed hac uice hac de re satis.

Hebræus ego sum, Et dominum Deum cœli timeo, qui fecit mare & aridam.

Hic tandem confessio aduenit, & peccatum in lucem prodit, hic durus primum conflictus, atroxque certamen inter Ionam & mortem oritur, sed quod maximū tamen fuit præterijt, Et si enim unā cū morte, ira Dei uehementer accelerent, fortiterque Ionam impetant, grauissimum tamen peccatorum onus à corde recessit, & conscientia per agnitionem peccati leuior facta est, iam & fides ardere incipit, et si omnino imbecillis existat. Nam uerum planè Cœli, rerumque conditorem fatetur Deum, quæ non sunt parua tum fidei tum salutis primordia. Nec enim penitus desperata conscientia tam late os suum aperit,

ANNOTATIONES.

perit, ceterum obmutescens Deum dehonestat & uituperat, neque de Deo secus cogitare, sentire, aut loqui potest, ac de seuo Tyrāno, uel de ipso Satana, lubenter item ab eo fugeret, & ad extremos, si posset modo, fines quocunq; se recipret. Imò non esse Deum optarit, ne talia perferre ab eo cogeretur, confessionis item peccatorum obliuiscitur, adeo in tentatione, submersa & obthurata est, ut nihil porrò uideat, sentiat, quàm angustiam, cogitetq; tantum, ut ab ea eripiatur ac liberetur, nec tamen liberari potest, quam diu peccata sua secum retinet, nec ea agnoscit, aut palàm confitetur. Sic tandem, tum in peccato, tum morte in sempiternū fixa perdurat.

Proinde ex hoc loco discamus, quod nam sit uerum artificium, quæ certissima norma, ex quacūq; ad afflictione & angustia euadendi. Nempe, ut potissimum peccatum nostrum præ omnibus diligenter obseruemus, ut protinus ingenue fateamur illud, tum non tantum porrò nobis periculi impendet. Nam primum cordi opem ferat necesse est, ut suo pondere exoneratum, facilius respirare queat, deinde toti simul corpori succursum est. Tale enim euentu, ubi diuina indignatio aduenerit, hæc duo instant, peccatum & angustia. Iam ubi imprudentia corda fuerint, præpostero rem ordine aggrediuntur suam.

Quo-
mò ex
adfli-
ctione
libere-
mur.

posthabito peccato, solum respiciunt, quo pacto ab angustia seu afflictione liberentur. Quod nihil tum eos iuuat, sed proxime desperationem esse coguntur. In hunc modum, uniuersa ratio agit, si & gratia & spiritus defuerit. At ubi prudentia corda fuerint, illi sic rem suam instituunt, ut primum ab angustia sensum auertant, & potissimum peccatum suum intueantur, etiam si perpetuo in afflictione permanere debeant. seq; dedunt illi, quemadmodum hic Iona facit. Ea uero impiorum omnium indoles est atq; natura, ut supplicium exhorreant, & ob oculos ponant, peccatum uero suum nihil reputent, mallent enim perpetuo impunes delinquere. Sed fieri hoc non potest, nec quicquam id conducit, poena enim semper peccati comes est. Contra piorum natura est, atq; ingenium, ut peccatum timeant, & reputent, poenam non adco magnifaciant, mallent enim in poena, absq; peccatis, quam in peccatis, sine supplicio, permanere.

Quod porrò Iona hic dicit, Deum coeli timeo, Hebræo more dictum est, Cultum enim Dei, timorem illi nominant, ut ex. 23. Esaiæ capite id obseruare licet, ubi inquit. Timent me mandatis hominum, hoc est, putant se mihi inseruire & gratum facere humanis suis traditionibus. Coniungit enim duo
hec

ANNOTATIONES.

hæc Iona. Ebraeus sum, & Deum cœli timeo, quom tamen ad eam usq; horam, Deum cum spreuerat, tum illi morem non geßerat, Atqui tantum uult dicere Alienis dijs non seruiuo, Idola non colo, perinde atq; uos & reliquæ Gentes, cæterum unicum et uerum ego Deum colo, Atque hoc maius erat Ionæ dedecus, quod ipse ueri Dei cultor, ex sanctissima terra existens, præ cunctis colentibus Idola gentibus, maximus reperiretur peccator ac pessimus, ut etiam suo nomine ὀυθῆουῖς gentes periculo, & ad afflictioni expositas esse oporteret. Quom tamen alioqui plerunq;, per ministros Dei, peccatores alij adiuuentur, uti cum posteris suis Ahabum, & Elia et Elisa iuuabant. Hic uero inuersa sunt omnia. Mali enim boni causa pœnam luere adiguntur, & ita pientissimus, fit pessimus, & primus, nouissimus. Atq; hoc est quod eum tantum peccati sui puduerit, quod non sponte gentibus peior esse, uolebat, & peior esse tamen cogebatur demum.

Tollite me & proijcite me in mare. noui enim, quod propter me procella hæc super uos ingruerit.

Contueamur hic in Iona, quid fides è puro corde possit, quid expedire queat, atq; illic arduum fi-

c 3 dei ex=

dei exemplum propositum est, de qua supra item diximus, quàm sit omnipotens, & de omnibus sibi aduersis triumphet fides. Principio, aliorum peccata in sese transfert, confiteturq; suo nomine tantam subortam esse procellam: quo simul omneis alios in fontes & liberos reddit, se solo manente peccatore, ut alij omnes iusti sint. Per quæ Charitati satisfacit, & ea persoluit, quæ alijs damna dederat omniaq; sibi imputari sinit. Atq; hic egregiam rursus gratitudinem charitas repperit, Siquidem illi boni homines, tantam non desyderant poenitentiam, manifesta confessione & agnitione contenti, unde summis uiribus ad solum rursus exponere eum tentabant, atq; ita charitatem charitate rependere, sed fieri non potest.

- 2 Secundo, Talem peccati conscientiam, uel coram Deo in se transfert, ut coram Deo eo nomine pudeat, ueluti is, cuius cor constanter testetur & fateatur, se cum aduersus deum tum aduersus homines pergrauiter peccasse. Quæ ignominia omnium longe est maxima, qua coram Deo quisquam rubore suffunditur & dedecoratur. Tum enim nusquam uel locus uel angulus est, uel apud omneis creaturas, neque apud inferos, quo se quis proripere queat, Cæterum omnium creaturarum ferre obtutum, caritatem
que in

ANNOTATIONES

que in faciem statuere se cogitur, summo cum dedecore, ut sentiunt prauæ consæntiæ, sicubi recte tangantur, Neque enim Iona tibi aspiciendus uenit, quæ admodum posthac eripitur, & rursus honore adficiatur, uerum, ut in suis infixus est uitijis, non uidens quâ sibi inde exeundum sit. Nam si hoc nouisset humanum cor, conscientia eum non adeo torqueret. Atqui Deus uniuersum honorem & solamen è medio tollit, ac nihil præter dedecus & ignominiam relinquit, Quæ est ipsissima miseria.

Tertio, natura peccatum ipsa mors consequitur 3
ueluti pœna, ut Paulus 1. Corinth. 15. inquit. Lex est uirtus peccati, peccatum uero, mortis est stimulus uel acrimonia. Videt quidem Iona nihil restare præter amaram mortem, cui se dedens, de sese ipse fert sententiam, Præcipitate me in mare, perinde, quasi dicat, Mori me oportet, alioqui nulla tranquillitas erit, Nam rursus non est aspiciendus tibi Iona, iuxta historie faciem, Quom enim totâ in propatulo cernamus actionem ereptionis eius, exiguum nobis uidetur, parumq; commouet. Atqui præuidendum tibi est, quo in hoc impetu, fuerit animo Iona, qui ne santillulam quidem unicam, uel uitæ, uel ereptionis porro respicit, sed solam mortem, mortem, mortem ut penitus de salute sua desperans, morti se tradere
e 4 compellatur

compellatur. Si enim in hunc modum nobiscum ageret Deus, ut uitam nobis in morte ostenderet, uel ut animæ nostræ locum, spatium, iter, modum, quo illi nitendum aut incedendum, aut migrandum uel permanendum esset, commonstraret, mors non acerba foret, sed ueluti saltus, trans non altum alueum, ubi utrinq; certum est, & solum & littus peruidetur, iam uero neutrū horū nobis ostendit deus, nobisq; à certo uitæ nostræ portu transiliendū est ad littus, ubi neque sensus neque uisus, nec fundamentum, nec fulchrum est, sed in sola Dei misericordia & conseruatione transiliendum est, quemadmodum hic è nauis Iona eijcitur, quod sentit, in mare, ubi nullum fundamentum sentit, & ab omnibus omnino creaturis destitutus, in sola Dei misericordia et nomine et salute discedit.

4 Quarto, & in morte iram Dei suffert, Sentit enim ut mors non ex gratia sed ex ira, per suum demeritum super eum ueniat, iam & mors ferenda esset, nec adeo tota acerba esset, si absque Dei indignatione ueniret, quemadmodum uenit etiam, si quisquam Christi nomine iniuste ad mortem condemnatur, quorum de numero sunt diui martyres, qui nouerunt sibi iniuriam à mūdo fieri, Quare dum iustam coram Deo causam habent, certi sunt Deum sibi

sibi propitium, & non iratum esse. Vnde & mors postea non ex ira dei, sed ex gratia & bona eius uoluntate promanare cognoscitur. Eni uero, ubi mors factis & peccatis nostris digna redditur, ibi uero diuina tandem ira concomitatur, quæ mortem facit intolerabilem, ut nihil illic præter mortem, inueniendum & sentiendum sit.

Ipse nunc rem perpendas, & uidebis, quodlibet horum quatuor, singulatim intolerabile uel sanctis esse, & importabile impijs. Quis enim tanta fortitudine præditus est ut læta frui consentia, aut in corde pacem habere possit, si Dei super se iram per sentiscat? Attamen plerosq; impios uel ad rabiem & insaniam hæc res adigit, Hæc ratione, quis est qui mortem non exhorret, aut à conspectu eius non contremiscit? etiam si diuinam nemescit, nec sentiat, nec de ea quicquam sciat? ut gentes, uel propitium etiam Deum experiatur, ut sancti, Sic in terris non maius peccato & conscientia, pondus est. Ecquis enim ferre potest, ut cum coram Deo, tum hominibus de honestetur? Quis non emori mallet, quam cum in modum uiuere? Atqui in miserum illum Ionam, hæc omnia simul decidunt, urgendo eum & adfligendo, ut de gratia Dei desperet, & à fide excidat. Quantum tum in pectore eius luctam fuisse putas? sanguis

nē tū profecto nimia prae angustia sudare potuisset illic aduersus peccatum suum, aduersus suam conscientiam, suiq; cordis sensum simul pugnandum fuit, tum anima eius sericeo alligata filo, supra Auerna, et aeternam damnationem pependit. Ingens sanè res in corde per diuinam uirtutem contigit, quod permã ferit in Deo conseruatumq; sit. Quod enim in fide perseuerauerit, eius liberatio satis argumento est, Neminem impiorum ex tali morte & extrema liberat erumna Deus, Ad hæc, ipse Dei se ministrum confitetur, Quod omnes impij nequaquã facere possent, sed omnes in peccatis suis desperati pessum irent.

Postremo, plus adhuc malorum pertulit Iona, Mare fit illi thorus, aut lectus morti destinatus, ut solus moriatur, nemine illum circumstante, qui consoletur, sed illi sua cum nauì abeunt, relinquentes eum in medio pelago, ueluti ærtissime submersum aut perditum. Sexto, adhuc neque in pelago malorum eius finis est, nec una morte satis habet, sed in piscis magni fauces intrare cogitur, Quo se Deus horrendum exhibuit, ueluti sic iratus sit, ut morte, cui sese tradiderat Iona, nihil omnino contentus, non sufficienter de eo ultionem perficere possit. Nam haud dubie piscis illius fauces, non aliud, quàm terribilis
imago

ANNOTATIONES.

Imago esse potuere, misere perduto, morientiq; Ionæ ad hæc, præacuti dentes arcum arcæ steterunt, acuminatarum columnarum instar, aut trabium, amplumq; adeo penoris, quod in uentrem demittebat, uestibulum fuit, Hoc in morte consolari est? hic ne in morte amicus Dei aspectus est, ut mors ipsa nõ satis esse debeat? Quanta hæc fides, immo, quantũ fidei certamen est? Victoria illic ac triumphus, sub maxima infirmitate occultatur. Quam nobis hic deus ostendit, quid fides & uerbum eius possint, ut et oēs in uniuersum creaturæ nihil illi derogare queant neq; etiã ipsa Dei ira, etiamsi extreme atrocissimeq; cuncta seuiant, Verum Ionam toti mundo, hac historia, quale sibi tum cor steterit monstrare oportuit, & quo pacto cuiusq; pij animus in non dissimili tentatione consistat, ut posthac audiemus. Quemadmodum enim procellosum mare uasto cum impetu Ionam uult submersum, ad hæc, & cum bellua grandis deuorare cupit & absumere, sic conscientia, moram, ab ira Dei ferociam & impetum sentit, ac planè infernus, æternaq; damnatio, animam deglutire conantur, &c.

Et Iona fuit in uentre piscis treis dies, treis item noctes.

Siquis

Si quis ad Ionæ cogitatus aduertat animum, illi dies, suis cum noctibus, omnium procul dubio longissimi fuerunt, quanti nec ullis unquam solstitijs in terris uisi sunt. Nam supra modum illi diuturnū fuit, quod illic in tenebris sederit, Imò sentio ego, quod interdum decubuerit, interdum etiam steterit. Neque Solis neque Lunæ globum intueri, nec quam numerare horam potuit. Nec scire potuit, quonam pelagi loco circumueheretur cum pisce. quoties eum pulmo & epar uerberarunt? Quàm illic mira fuit commoratio inter intestina & ingenteis costas? Sed adeo morte captus fuit, ut non multum de pisce sollicitus fuerit, sed semper cogitarit, quando, quando, quando finis demum aderit? Summe Deus, quàm admirandum illud opus fuit? Quis unquam satis perpendere potest, quòd homo tribus diebus totidemque noctibus adeo solitarius, sine lumine, sine alimonia, in medio pelago, in pisce uiuere debeat, & ad pristinam restitui formam? Ea profecto mirabilis admodum nauigatio esse potest. Ecquis unquam crederet ac non potius pro fabula plus quàm Alcinoica reputaret, nisi in scriptura contineretur?

Hoc uero, nobis ostendere uoluit Deus quàm potenter in manu eius sint cuncta posita, & quàm sit illi facilimum auxiliari nobis, uel in inenarrabilibus
adeoque

ANNOTATIONES.

adeoq; in desperatis necessitatibus, id quod tam ægre nos credere possumus. Undique præsens est, in morte, apud inferos in medijs hostibus, imò & in cordibus eorum. Cuncta enim ut condidit, sic etiam cuncta gubernat, ut quod ipse uoluerit, faciant. Noſtro autem nomine hæc scripta sunt, noſtri etiam causa, omnipotens maiestas eius mirandum in modum exhibetur, ut illi fidere, credereq; debeamus, siue in morte, siue in manibus inimicorū fuerimus. Sui enim causa non erat necessarium ut uel fierent uel scriberentur huiusmodi. Adhæc Iona pro sese non opus habet, ut scribatur id facti, Et quanquam uniuersus orbis, de diuina omnipotentia non parum dicere multa norit, & nemini non, sicubi audierit facile creditu uideatur, Ipse tamen ubi periculum eius rei feceris discas quàm sit difficile uero corde fidere, ubi uitam suam & corpus, omnipotentia Dei causa quisquam impendere cogitur, adeoq; experieris ita se habere de fide, ut diximus. Atq; hæc experientia maior est difficiliorq; quàm ut excellentes diuī sufferre possint. Attamen consolationi est, exemplum huiusmodi nosse, quemadmodū propheta in Psalmo testatur. Recordabar domine operum tuorum, & consolatus es me, &c.

Defuncto itaque Iona, sibiq; ipsi ac mundo iam
nunc

nunc mortuo, ut nulla salutis suae porro spes appare-
ret. Neque enim, qui in naui erant aliud nouerant,
quàm oportere eum cum submergitum emori, inte-
rim dum precibus Deum pulsant, ne se, propter ani-
mam Ionæ occidat, neque innocentem, imputet san-
guinem ipsis, Quo sanè fatentur, se nusquam uide-
re Ionam, præterquam in morte, quem & diuina uo-
luntati parendo, tametsi inuit, neci dare adiguntur,
Ibi demum uita Ionæ, mortisq; eius fructus, primum
foelix auspiciū sumunt. Nam in morte potenter ui-
uus conseruatur. Præterea, nauigationis consortes
à morte, quin & ab incredulitate & peccatis libera-
ti, ad cognitionem Dei perducuntur, ut pij, uerique
Dei ministri fiant, adeo humiles, timentesq; Dei, ut
illic etiam peccatum formident, ubi nihil sit, quàm o-
bedientia Dei, Ionæ uitam enim libenter tutati essent
homicidium metuentes, si eum submergere deberet
Et eam tamen diuinam esse uoluntatem uident. Quã
puræ nunc illis, timorate, Christianæq; conscientie
sunt, quibus antea nihil curæ fuisset, uel homicidium
uel obedientia Dei, pergunt etiam offerentes & uo-
ta Deo uouentes. Iam Lethæo flumine, dij eorum
prios submersi, sempiternoq; sopore degrauati
sunt, nec enim eorum ultra meminisse possunt, Quæ
omnia, Ionæ mortisq; eius nomine fiunt, Adeo non
infrugise-

ANNOTATIONES

infrugiferum, Dei ministrum esse oportet, ut nihil in eo prorsum sit, quod in alterius usum & commodum non possit uerti. Qui timor Dei sit, supra recitatum est, nempe cultus Dei, Vera enim cultura, sincera religio, est & timore & honore Deum prosequi. Similiter & illi homines timuerunt Deum, id est, Dei ministri, timentesq; Dei, facti sunt.

CAPVT SECVDVM.

ORauit autem Iona ad dominum deum suum de uentre piscis, & ait.

Hec non sic accipienda sunt, perinde quasi ore protulisset, hancq; collocasset in seriem, nec enim in tam horrenda morte, tam bene habuit, ut adeo bellam fingere cantilenam potuisset, Ceterum indicat hisce, quali tum animo fuerit, & quæ in corde eius tum cogitationes uersatæ sint, in tali mortis certamine constituto. Nam uti supra memorauimus, opus est nobis, ut cor Ionæ introspeciamus, priusquam ad afflictionem euadat, quom adhuc morti infixus est, ipsa
que